

Zooka

Yazar / Avtor

Beşenbay USUBALİYEV

ISBN: 978-625-7305-44-0

1. Baskı / 1-Basılış

Eylül / Sentyabr' 2021 / Ankara

Yayın Sertifika No / Cariyaloo sertifikatının nomeri

46683

Matbaa Sertifika No / Basmakana sertifikatının nomeri

46682

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 410

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı, Baskı ve Cilt

Mukaba dizaynı, kompyuterdik kalıpka saluu, basma cana mukabaloo

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafik@grafiker.com.tr

Web : grafik.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.

Kiteptin ukuktuk cana ilimiy coopkerçiligi avtoruna taandık.

МАЗМУНУ

ДАГЫ БИР ЖОЛУ ОКУРМАНДАРЫМА.....	7
ОН.....	11
ЧЫМЧЫКТАР САЙРАП ЖАТАТ.....	18
ШИШЕК.....	28
АЧКЫЧ.....	45
ТҮТҮН.....	54
БАШТАР.....	67
МЕҢ.....	74
ЖҮРӨК СУУГА АГЫП БАРАТАТ.....	89
КОФТА.....	110
КӨМГӨНДӨР.....	116
БАЯГЫЛАР.....	134
ЛИЗА, ЛИЗА.....	164
ПАСПОРТ.....	182
ӨРТ!.....	187
ГАРБАЧОК.....	209
ОН ЭКИ ЭЛЕК.....	233
СОЮП САЛЫШЫПТЫР.....	260
ЖИРАФ.....	273
СВЕТ.....	305
«КАЙДА!..».....	319
АК ЖАКА.....	335
ЭКӨӨ.....	361
КЕЛАТАТ!.....	376
БҮГҮН КҮН ЖАМАН ЫСЫП ТУРАТ.....	399
КАШЫК.....	410
БИР СОМДУК ТЫЙЫН.....	432
ЗООКА.....	454

Жыйнакка жазуучунун ар кыл мезгилде жазылган аңгемелери кирди. Жазуучу чыгармаларында турмуштук жана психологиялык ар кандай жагдай-шарттарга кабылган каармандардын ички жан дүйнөсүн, түйшөлүүлөр менен чайналууларын терең иликтеп, адам табиятынын татаалдыгын жана көп кырдуулугун элестүү ачып берет; бул аркылуу окурмандарды адамдык нурк-насил жөнүндө ой калчоого түртөт. Муну менен катар автордун жатык тили жана кылдат психоголизи да аңгемелерге өзгөчө бир ажар берип турат.

***Дагы бир жолу окурмандарыма,
же жүрөктө калган тактар***

Ошентип, баш сөзүмдү кайрадан эле өзүм жазып жатам. Анда «Түн» повесттер жыйнагына жазгам, андан бери он эки жыл өтүп кетиптир, азыр «Зоока» аңгемелер жыйнагына жазып жатам. «Түн» повестинин бет ачарында минтип айткан элем: «Биз акыркы он жылдын ичинде ушунчалык өзгөрүп кеттик... Муштумдай жүрөгүбүз *мурзөгө* толуп кетти...» *Санаа* дегенди *мурзө* деп күчөтүп айтсам керек. Эми ошо санаадан арылдыкпы, жок дегенде арыла баштадыкпы деген суроо туулуп отурбайбы. Ушул суроого кабылганда, кудай асманда жашайт деген ишеним канга сиңип калганбы, дайыма жалооруй Көктү тиктейм. «Силердин жорук-жосунуңарды кара Жер да көтөрө албай баратат! – дегенсийт Жаратканым ачуулангандай. – Өзүңөр ойгонгула, өзүңөр кыймылдагыла, мен силерге жанды, рухту ошол үчүн бергем. Өзүңөр кыймылдабасаңар, өзүңөр ойлонуп, эсиңерге келбесеңер, мен силерге эчтеке кылып бере албайм!..»

Бир жакшы жышаан – Жаратканыбыздын эскертүүсү бизге жеткенби, айтор, кийинчерээк ойгоно баштаган сыяктанабыз. Биз кайда баратабыз, баягы кыргыздык пейил, ниетибиз, күйүмдүлүүгүбүз кайда, өзүбүздүн кыргыздык насилибизден, нуркубуздан тайып, биз кайда барып, кайда батабыз? Жашообуздун өзөгүн түзгөн ушул суроо бүгүнкү күндө жүрөгүбүздө уялай баштагансыйт. Чындыгында, бүтүндөй адамзатты биздин *кыргыздыгыбыз* гана кызыктырат, биз адамзаттын алдында кыргыздык жүзүбүздү көрсөтүүгө милдеткербиз, ошондо гана биз өзүнчө элбиз, улутпуз, ошондо гана бүтүндөй адамзаттын ажарын ача алабыз. Дал ушул өз жүзүбүздү көрсөтүп, адамзаттын ажарын ачуунун башатында *эне тилибиз* менен *көркөм адабиятыбыз* турат.

«Эч ким китеп окубай калды!..» Азыр баарыбыз эле ушинтип наалып жүрөбүз. Арийне, китеп окугандар өтө сейрек

кездешерин моюнга алууга туура келет. Бирок бул утурмдук көрүнүшпү деп ойлойм. Адам топурактан жаралган дешет. Адамдын турпаты, денеси гана топурактан жаралгандыр. Ал эми жаны, руху көркөм өнөрдөн, мунун ичинде көркөм чыгармадан да, жаралган. Андыктан азыр заманды, өнүгүүнү, ааламдаштырууну бетке карап, чамгарактап жүргөнүбүз менен, акыры азыркы өзүбүздү өзүбүз танып, китепке келерибиз бышык. Бул физиологиялык зарылдык, муктаждык болуп саналат, ошентип, *муз китептен* (интернеттен) *жандуу китепке* өтүү доору башталат. Анда эми ошол жаркын доордун деми менен колуңуздардагы жыйнак тууралуу бир-эки ооз сөз айта кетейин.

Бул жыйнакта мурда гезит-журналдарда жарыяланган аңгемелерим орун алды, бирок аларды жайгаштырууда хронологиялык тартипти сактай алган жокмун. Көркөм чыгармада поэтикалык ой башкы орунда турары атайы далилди деле талап кылбайт. Бирок мындан башка дагы бир мындай жагдай бар экен. Көркөм чыгарманын тили – бул сезимдин тили, демек, ал чу дегенде эле жүрөккө барып сайылат. Андыктан мен өзүмдүн да, өзгөлөрдүн да жүрөгүнө аяр мамиле кылууга тийишмин. Ошондуктан аңгемелеримди жазылган боюнча эмес, жылмайткан жана муңайткан таасирлерине карап, аларды алмак-салмак жайгаштырууну туура таптым.

Айрым деталдарды ар башка аңгемелеримде кайталап колдонууга мажбур болдум, тактап айтканда, өзүмдөн өзүм көчүрүп алдым. Анткени ал деталды тигил же бул аңгемемден алып сала турган болсом, анда ал бир жеринен кемип, көркөм ажарынан ажырап калчудай болуп туруп алды (а түгүл чын эле ажырап калмакпы дейм). Дагы бир нерсе – деталдар кайталанган аңгемелеримде негизги идея эки башка, кайталанган деталдар бирде негизги идеяны түзсө, бирде көмөкчү ролду гана ойнойт. Буга окуп чыккандан кийин өзүңүздөр да ынанасыңар го деген ниеттемин.

Албетте, көркөм чыгармада, баарыдан мурда, анда чагылдырылган турмуш, окуя кызыктырат. Биз көбүнчө дагы эмне болуп кетер экен деп окуяны кубалап окуйбуз. Ал эми, чындыгында, окуя сырткы турпат гана болуп

саналат, биз анын ичин да аңтара билишибиз керек, ар бир окуянын далдасында ой бугуп жаткан болот. Чыныгы көркөм чыгармада ошол жыбыраган ойлор жуурулушуп келип, чоң, жалпы жана да баш катырган ойду жаратат да, мээнди да, жүрөгүндү да бир селт эттирет. Ошондо баягы чыгармадагы ушулардын баарын майдалап жазып (чын эле, кээде өтө майдаланып кетмей жайыбыз да бар) эмне кылат, ток этер жерин эле айтып койбойбу деген өңдүү наалыткан окуяларга (деталдарга) кайрылып, аларды кайрадан окууга мажбур болосуң. Менин аңгемелеримде да андай наалыткан окуя-деталдар бар экенин өзүм деле туюп тургансыйм, бирок аларды кыскартып салсам, мага аңгемем толук болбой, бүтүндүк касиетинен ажырап калчудай болуп эле туруп алды. Менин мындай актануум канчалык деңгээлде чындыкка дал келет – муну аңгемелеримди окуп калсаңыз, өзүңүз баамдайт чыгарсыз. Бир гана окуя менен катар ойду да кубалап, акырына чейин чыдап окуп чыгууңузду тилээр элем.

Чыгарма – бул жүрөктө калган тактар, бул жагынан алганда, ар бир адам – өзүнчө чыгарма, өзүнчө бүтүн аалам. Ошол тактар биздин бул жарык дүйнөдө *жалгыз эмес* экенибизди эскертип турат. Анда ушул тактар тонуп, катып калбаса экен деп тилек кылып, сөзүмдү бүтүрөйүн, окурманым.

Акырында жыйнагымдын чыгышына демөөрчүлүк кылган Түркиянын Кара-Бук университетинин доценти, Ч. Айтматов бөлүмүнүн башчысы, шакиртим *Жылдыз Исмаиловага* ак дилимден ыраазычылык билдирмекчимин.

Автор

09.05.2021-ж.